

ה הישג היה מפתיע. אליאס דאוד חורי, עורך־דין צעיר, הצליח להשיג צרביניים וצור־על־תנאי נגד מתחלי אלון־מורה. לכן הופסקו כל פעולות הבנייה והפיתוח בהתנחלות. עורך־הדין הצעיר שלף מאמתחתו שפו, בדמות חוות־דעת ביטחונית של רמטכ"ל ושר לשעבר, האלוף (מיל.) חיים בר־לב ושל האלוף (מיל.) מתי פלד, שהתקבלו על דעת בית־הדין. פט העליון בהרכב השופטים משה לנדוי, שלמה אשר ודוד בכור.

מיהו האיש שהצליח להסעיר את העור־לם המישפטי והפוליטי בישראל?

אליאס דאוד חורי, 28, רווק, נולד ב־עכו, כערבי נוצרי, אך גדל בנצרת. את השכלתו העממית והתיכונית רכש בבית־הספר הבפטיסטי שם. אביו, דאוד חורי, היה בעל רכוש רב בכפר מעלות, וסבו נחשב כנפקד לפי חוק נכס־יגנפקדים.

במשך כל ימי חייו ניהל אביו מאבק על הקרקעות שנלקחו ממנו, לדבריו, עם קום מדינת־ישראל. הכפר מעלות שכן ליד נהלל. לטענת מישפחת חורי גורשו תושבי הכפר בתקופת מלחמת־העצמאות ואדמור־תייהם נלקחו. על חלק מאדמת הכפר הורקם מיפעל.

אליאס דאוד חורי יודע לנקוב בשמו של אחד האזרחים הידועים והנכבדים ביותר בנהלל, שלטענתו בנה את ביתו מאבני בית אביו, שנלקחו מהכפר הנטוש.

ממשלת ישראל היתה מוכנה להתפשר עם דאוד חורי על פיצויים, אך האב דרש קרקע ומורת קרקע. וסירב לקבל פיצוי כספי תמורת אדמותיו. בשנת 1952 הצליח דאוד חורי להשיג רישון מטעם המימשל הצבאי (שהיה קיים אז לגבי ערביי־ישראלי) והקים ירחון בשם אל וואטיט ("הי מתוך"). הירחון היה פוליטי וחברתי והתבע השכם והערב את ביטול המימשל הצבאי.

לירחון היו שני מתנגדים עיקריים: ה־מימשל הצבאי עצמו, שנתן לו את ה־רישון, והמפלגת הקומוניסטית הישרא־לית. מכיוון שהמימשל לא אהד אותו, התקשה דאוד חורי במציאת עבודה, ולפגַר־סת אשתו הלבנונית ושלושת ילדיו — אליאס, מועין ולוסי — נאלץ למכור חלק מנכסיו. מרבית זמנו הקדיש לפוליטיקה. בשנת 1961 רץ לכנסת, ברשימה עצמ־אית, אך נכשל. במקביל לכן המשיך ב־מאבקו בענייני קרקעות.

בנו, אליאס, אמר עליו פעם: "הוא האמין בכך שהערבים בארץ צריכים לייצג את עצמם, ללא תלות במפלגות. הוא לא התנגד למדינת־ישראל. הוא התנגד לפעור־לות שלטונית שרירותית. המאבק שלו היה ציבורי. הוא לא האמין במאבק אלים."

מאות בכיר־ציון

צ חוק הגורל הוא שדווקא הערבי ה־מתון הזה, שלא האמין באלימות, נהרג בפיצוץ שאירע ב־4 ביולי 1975 ב־כיכר ציון בירושלים.

האב בא להיפגש במנו, אליאס, שעמד לנסוע למחרת היום להשתלמות באוניבר־סיטת לונדון. בצעירותו, לפני קום המדי־נה, למד דאוד עצמו במשך זמנש שנים באוניברסיטה זו.

האב נפגש לשלום מבחו לוס, וחצה את הכיכר כשאירע הפיצוץ. אותה שעה המיר בנו, אליאס, את כספו לדולרים בסניף בנק לאומי שעבר לכביש.

כשאירע הפיצוץ עלה מיד למישרדו של עורך־הדין אשר וייל, הממוקם בבניין סני־סור. הם עוצרים כל בחור שיש לו תווי־פנים ערביים, אמר לחבריו.

כימעט מיד אחרי שהגיע למישרד טילפ־נה אליו אחותו, שהיתה מזכירת העיתון העברי לחתול, ואמרה לו, כי זה עתה נפגדה מאביהם ליד כיכר־ציון, והיא מודאגת ביגלל הפיצוץ. אליאס טילפן לכל בתי־ההולים, ובאחד מהם הודיעו לו כי אביו פצוע, וכי עליו להגיע מיד לבית־החולים.

חברו עורך־הדין ניסים בלס, הצטרף אליו, ושם נודע לו על מות אביו. הגיב אז אליאס: "זה קשה. אין לי את מי לשנוא. אני לא מאמין במאבק אלים. אני חושב שמאבק מהסוג הזה מוזק יותר מאשר מועיל."

התצהיר לא הוגש

ב ני מישפחת חורי עמדו באותה תקופה לעבור מנצרת לירושלים. האב

העותרים רצו לפנות

לבית־הדין

לאומי בהאג - ברילב

היה הראשון ברשימת

האלופים שחורי רצה

לפנות אליהם -

האיש

שמאחורי

הבג"צ

צה"ל בשטחים המזוקים, האלוף אברהם אורלי, לבין תצהירו של פעיל, אין ספק שהיתה זאת טעות בשיקול, וייתכן ש־בגללה הפסיד חורי את העתירה. גם בהתנחלות שילה הפסיד אליאס חורי המקום הוכרו כאחר ארכיאולוגי.

פנייה לבית־הדין

פני שלושה חודשים פנו אליו נציגיהם של 27 בעלי־קרקעות מהכפר רוג'ייב, שליד שכם, הם סיפרו לו כי מקנן בליבם חשש, שעומדים להתנחל על אדמותיהם.

חורי הורה להם לפנות אליו ברגע ש־יהיה בידיהם צו, כדי שיוכל לפנות לבית־הדין המישפטי. מיד לאחר החלטת הממשלה על ההתנחלות, פנה אל חורי איש־ציבור משכם וביקש ממנו לטפל בענייני הקרקע. עתה, בעלי־הקרקעות טענו שאין טעם לפנות לבית־הדין העליון, פיתגם ער־בי יודע אומר, ושם השופט הוא הצד שכנגד, אין בפני מי להתלונן, חורי שיכ־עצ אתם להילחם על צידקתם.

ברגע שקיבלו את הצו, המפקיע מידיהם את הקרקעות, התייצבו במישרדו. הוא פנה לבית־הדין המישפטי והציג לפניו את ה־עובדות, כפי שהיו בשטח. הוא סיפר על האופן הפיתאומי שבו עלתה ההתנחלות על הקרקע, לפני שהיה סיפק בידו הכפי־ריים להבין את המתרחש.

הוא סיפר על המסוק שהנחית במקום אגשי צבא, על הכלים הכבדים שהובאו לשטח ועל האיסור שהוטל על בעלי ה־קרקעות להתקרב לתחומי ההתנחלות. ל־דבריו יש רק הסבר אחד למעשים אלה: נסיון לסכל מראש פנייה של התושבים לבית־הדין העליון.

העתירה הוגשה לשופט שלמה אשר ביום הרביעי, לפני שבועיים. השופט החליט כי הבעיה קשה וסבוכה, והעביר את העתירה להרכב של שלושה שופטים: השופט משה לנדוי, השופט דוד בכור והוא עצמו. הוחלט כי התיק יובא לדיון ביום הרביעי, כעבור שבוע.

צינתים החליטו בעלי הקרקעות לפנות לבית־הדין הבינלאומי בהאג. אך הם נת־

קלו במחסום מישפטי: הם אינם יכולים להופיע בבית־הדין הבינלאומי כפ־רים. לכן שקלו אפשרות לבקש ממשלת ירדן שתייצג אותם. אליאס חורי ביקש מהם להתאזר בסבלנות, ואילו באלון־מורה המשיכו המתנחלים לעבוד בקצב מורף, תוך גיוס כלים כבדים וכוח־אדם מהת־נחלויות הוותיקות, כדי להספיק וליצור עובדות בשטח.

פגישה

בכנסת

ב בוקר היום הרביעי נפתח הדיון ב־עתירת בעלי הקרקעות, או שלף חורי את השפן שלו. הוא פנה לאלוף (מיל.) מתי פלד, ראש המחלקה המדינית של מחנה של"י, וביקש את חוות־דעתו המנומקת, לפיה ההתנחלות באלון־מורה אינה ממוק־מת בעקודה חיונית מבחינה ביטחונית. באותה עת האזין פלד ברדיו לראיון עם חיים בר־לב, שבו הביע הרמטכ"ל לשעבר עמדה דומה לשלו. הוא הפנה את חורי גם אל ברילב.

עורך־הדין חורי החליט לפנות גם ל־אלופים אחרים — אהרון יריב, יגאל אלון, מאיר עמית וישעיהו גביש, אך הראשון שאליו טילפן היה ברילב. הרמטכ"ל ל־שעבר הסכים לחוות את דעתו, והזמין את חורי לכנסת, שם מסר לו תצהיר שבו קבע, כי לדעתו אין צורך ביטחוני באלון־מורה וכי ההתנחלות אינה מוסיפה מאו־מה לביטחונה של ישראל. ברילב אף הצהיר, כי ריחוקה של ההתנחלות מן ה־כביש לכוון על כוחות־הביטחון בעת מלחמה, תחת לעסוק בפעילות צבאית, ייאליץ הצבא להגן על המקום (כפי שאכן קרה לגבי ההתנחלויות ברמת־הגולן ב־מלחמת יום־כיפור). הוא כתב בתצהירו, כי לדעתו המחנה הצבאי, הסמוך להתנח־לות, פותר את הבעיה הביטחונית של ה־הגנה על הכביש.

התצהיר היה בידיו של חורי ביום ה־שלישי בערב. למחרת הגיש לבית־הדין בקשה לצרף את תצהיריהם של פלד ובר־לב לעתירה. פרקליט המדינה, גבריאל בך, לא הביע התנגדות לקבל את התצהיר־רים, אך היו לו כמה טיעונים וסייגים. בית־הדין הפסיד דחה את טיעונו וקיבל את התצהירים. על סמך תצהירים אלו נתן לבית־הדין המישפטי צרביניים וצור־על־תנאי, למ־רות שהתביעה הגישה חוות־דעתו מנוגדת של הרמטכ"ל רב־אלוף רפאל ("רפול") איתן, שנתנה על־פי הוראת ראש־הממש־לה.

רמטכ"ל

על הדוכן

פי החלטת בית־הדין העליון חייבת פרקליטות המדינה להשיב על העתירה תוך 30 יום. חורי מתכוון לחקור את הרמטכ"ל בבית־הדין למרות שלא מקובל לחקור בעלי תצהירים בבג"צ.

כשנשאל כיצד יחקור את רפול השיב: "אני אמנם ערבי, אך אני אזרח ישראלי, וכל אזרח ישראלי רשאי לחקור את ה־רמטכ"ל בבית־הדין המישפטי. אם יהיה בפי ה־רמטכ"ל מידע חסוי, לא אוכל לשמוע אותו, בין אם אני ערבי ובין אם אני יהודי. דברים אלה יצטרך הרמטכ"ל ל־מסור לבית המישפטי בדלתים סגורות."

בעלי־הקרקעות לא האמינו לשמע אוזניהם. כאשר נמסר להם כי רמטכ"ל לשעבר מסר הצהרה שתמכה בעניינם ב־בית־הדין המישפטי, עיוזת מוחמד שוחטפה דווקאס, מוחמד כבד־אל־ליטיף ועלי שמוע־דה תוראן ואגיבי, שלהם נמסרה הידי־עה, כדי שיצטרפו אותה לשאר העותרים, שחשבו כי התצהיר כשרי, ורכו שימתי־ערבית מסורתית לכבוד הגנרל הישראלי.

ברור שזוהי רק המערכה הראשונה. כעבור 30 יום תגיש הממשלה את נימו־קה להשאת ההתנחלות באלון־מורה ואז ייכנס הדיון לשלב המכריע. המישה שופ־טים יצטרפו לשקול את תצהירי האלופים ולהחליט אם יש צורך ביטחוני בהתנחלות זו. הם יוכלו — אם ירצו — לחקור את האלופים בעל־פה, דבר הנעשה רק לעיתים רחוקות מאד למי שמגיש תצהיר בדיון כזה.

רק כאשר יתנו את החלטתם הסופית, יהיה ברור לאיזה מחנה בישראל יש עלה־לשימחה.

שרית ישי